

I N F O R M Ā C I J A
par Latvijas un Krievijas starpvalstu
sarunu raundu 1993.gada 15. - 17.novembrī

1993.gada 15.-17. novembrī Jūrmalā notika kārtējais Latvijas un Krievijas sarunu raunds. Neilgi pirms sarunu sākuma prese izplatīja KF delegācijas vadītāja S.Zotova paziņojumu, ka Krievijas puse uz šo sarunu raundu dosies ar “radikāli jauniem priekšlikumiem”. Sarunu sākumā Krievijas delegācija paziņoja, ka KF ir gatava atkāpties no agrāk piedāvātā armijas izvešanas beigu termiņa (1994.gada nogale) un pabeigt karaspēka izvešanu līdz 1994.gada 31.augustam. Vienlaikus Krievija ir ar mieru atteikties no iepriekš pieprasītajiem stratēģiskajiem objektiem Ventspilī un Liepājā, taču ar noteikumu, ka tiks panākta vienošanās par to, ka Latvija atļauj saglabāt Skrundas radiolokatoru vēl sešus gadus, kamēr Krievijā uzcelš līdzvērtīgu objektu. Jāatzīmē, ka agrāk Krievijas delegācija izteica vēlmi saglabāt šo stratēģisko objektu 10 -12 gadus. Sarunu gaitā Krievijas delegācijas vadītājs uzsvēris, ka minēto sešu gadu laikā, kas Krievijai nepieciešami līdzīga objekta celtniecībai savā teritorijā, varētu tikt iekļauta arī Skrundas lokatora demontāža, lai gan Krievijas pusei “tās būs lielas grūtības”. S.Zotovs apliecinājis, ka Krievija ir gatava dot garantijas gan pati, gan starptautiskā mērogā.

Latvijas delegācijas pārstāvju publiski izteiktie šā sarunu raunda un Krievijas delegācijas priekšlikumu vērtējumi ir samērā atturīgi. Tā, piemēram, Latvijas delegācijas vadītājs M.Virsis, tiekoties ar žurnālistiem, izteicies, ka sarunas kļuvušas daudz nopietnākas un vērojams progress galvenā līguma saskaņošanā, taču vienlaikus atzīmēja, ka “Latvijas puses pozīcija ir vienkārši vairāk izzinoša. Latvijas puse nav izteikusi savu attieksmi, bet ir uzdevusi precizējošus jautājumus, lai noskaidrotu Krievijas pozīciju”.

Krievijas priekšlikumi apspriesti arī Saeimas ārlietu komisijā. Tās priekšsēdētājs A.Kiršteins uzsvēris, ka, runājot par Skrundu, nepieciešams precizēt divus jautājumus. Pirmkārt, starptautiskās drošības garantijas un iespējamo šā objekta internacionalizāciju. Otrkārt, kas notiks ar ANO rezolūciju un EDSA Helsinku deklarāciju par pilnīgu armijas izvešanu, jo tādējādi, dodot Krievijai atļauju izmantot Skrundas radiolokatoru vēl sešus gadus, aptuveni līdz 2000.gadam pilnīga karaspēka izvākšana nenotiks.

Arī Ministru prezidents V.Birkavs, uzturoties ANO, uzsvēris, ka Latvijai nav pieņemama tik ilgstoša šāda objekta atrašanās republikā.

Latvijas puse uz Krievijas priekšlikumiem atbildi vēl nav devusi, un delegāciju vadītāji vienojušies turpināt šo sarunu raundu 3.decembrī.

17. novembrī KF un LR delegāciju vadītāji parafēja trīs dokumentus par abu valstu sadarbības principiem transporta jomā: par tirdzniecības kuģu pārvietošanos LR un KF teritoriālajos ūdeņos; par gaisa satiksmi un starptautiskajiem autotransporta pārvadājumiem. Tika parakstīti līgumi par atvieglotu robežšķērsošanu pierobežas iedzīvotājiem un par sadarbību rūpnieciskā īpašuma aizsardzībā. Par līgumiem, kas skar Krievijas karaspēka izvešanas termiņus un kārtību, kā arī Krievijas kara pensionāru un Krievijas armijas militārpersonu sociālo aizsardzību, galēja vienošanās netika panākta.

Daļa politisko novērotāju Krievijas izteiktos jaunus priekšlikumus saista ar to, ka vienlaikus ar LR un KF starpvalstu sarunām Ņujorkā notika ANO Ģenerālās asamblejas 48.sesija, kurā bija paredzēts pieņemt rezolūciju “Par ārvalstu bruņoto spēku pilnīgu izvešanu no Baltijas valstu teritorijas”. Jāatzīmē, ka šāda rezolūcija arī tika pieņemta un tajā jau otro gadu pēc kārtas izteikts aicinājums pēc iespējas ātrāk pabeigt līgumu, t.sk. – arī grafiku, izstrādāšanu, kas nosaka “drīzu, organizētu un pilnīgu ārvalstu militāro spēku izvešanu” no Latvijas un Igaunijas.

Krievijas sūtnis ANO J.Voroncovs atzīmējis, ka “Krievija nevēlas vilkt garumā karaspēka izvešanu un nesaista to ar tādu būtisku jautājumu kā krieviski runājošo iedzīvotāju tiesību aizsardzību šajās valstīs”. Kā galveno šķērsli J.Voroncovs minējis problēmas, kas saistītas ar dzīvojamo ēku celtniecību izvedamajam karaspēkam, kā arī jautājumu par aptuveni 90 000 atvaļināto Krievijas militārpersonu un viņu ģimenes locekļu turpmāko likteni.

Politiskie novērotāji uzsver, ka būtisks šā sarunu raunda panākums ir tas, ka Krievijas puse ir nosaukusi konkrētu datumu, līdz kuram var tikt izvests Krievijas karaspēks, tādējādi apliecinot, ka tas ir reāli izdarāms. Taču vienlaikus jāatzīmē arī atsevišķu novērotāju izteiktās prognozes, ka Krievijas piekāpšanās dažos jautājumos ir saistīta ar vēlmi saglabāt kaut nelielu, tomēr militāru klātbūtni visās bijušajās PSRS republikās.

Arī sarunās ar Igauniju Krievija piedāvājusi pabeigt armijas izvešanu līdz 1994.gada 31.augustam, taču, kā atzīmējis KF delegācijas vadītājs V.Svirskis, šis termiņš neattiecoties uz atomzemūdeņu bāzi Paldiski, kuras demontāžai būšot nepieciešams ilgāks laiks. Igaunijas aizsardzības ministrs J.Luiks izteicies, ka Krievijas piedāvājumam ir politiski motīvi un KF pusei neesot noteikta armijas izvešanas grafika. Igaunijas puse izteikusi neizpratni, kāpēc Igaunijai un Latvijai piedāvāts vienāds armijas izvešanas termiņš, jo Igaunijā krievu karavīru skaits ir ievērojami mazāks.

LR Iekšlietu ministrijas
Valsts ekonomiskās suverenitātes
aizsardzības departaments

1993.gada 23.novembrī